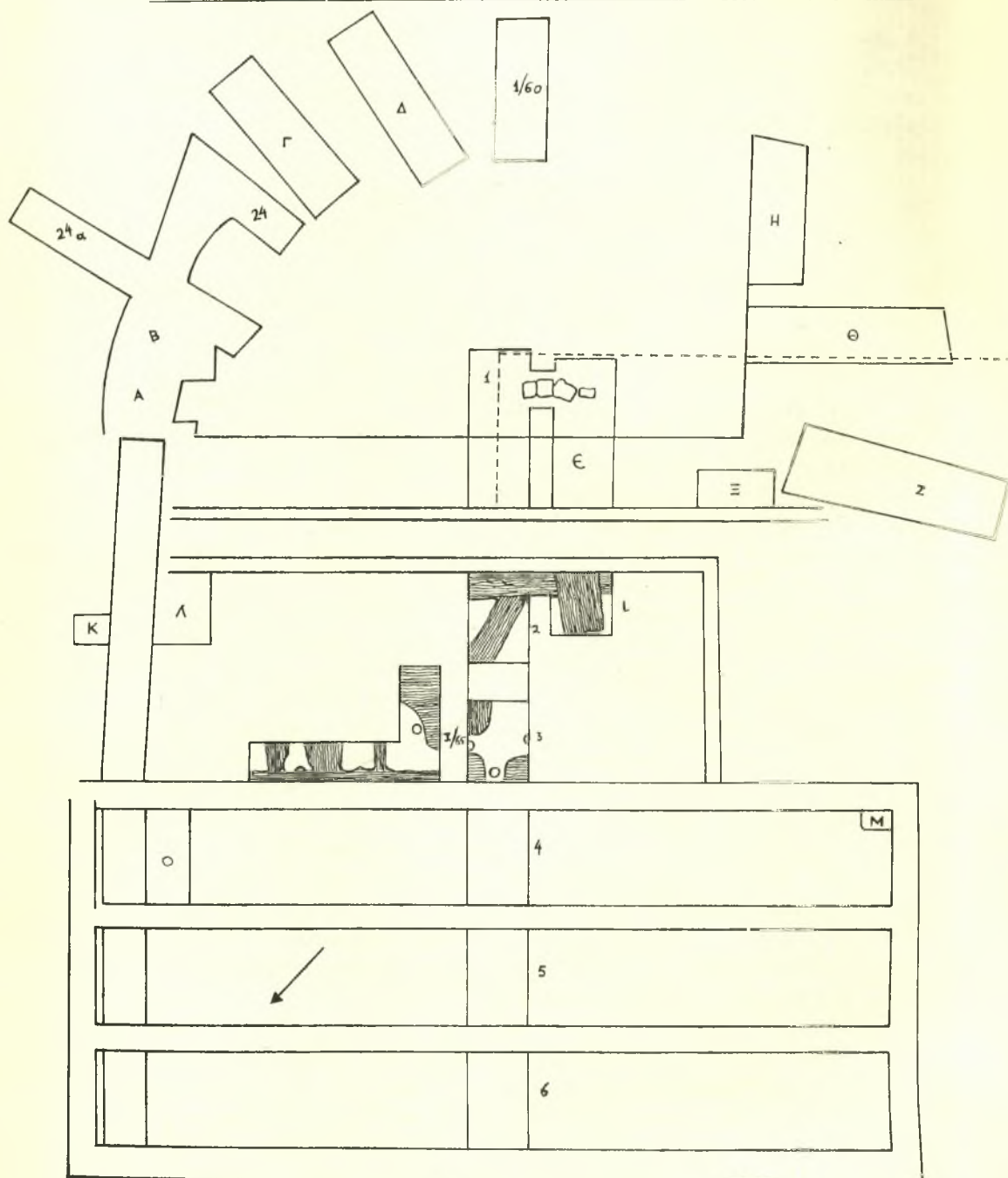

11. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΗΛΙΔΟΣ

Συνεχίσθη και κατά τὸ ἔτος τοῦτο ἡ ἐν Ἀρχαίᾳ Ἡλιδι ἀνασκαφὴ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου. Εἰς ταύτην ἔλαβον μέρος ἡ δ. Βερόνικα Λεόν, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Αὐστριακοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, ὁ κ. Ἡλίας Ἀνδρέου, διπλωματοῦχος Ἀρχαιολογίας, ὁ κ. Στέφαν Καρβίζε, σπουδαστὴς Ἀρχαιολογίας καὶ ἡ ἀρχιτέκτων δ. Ἄννα Τσανάκα.

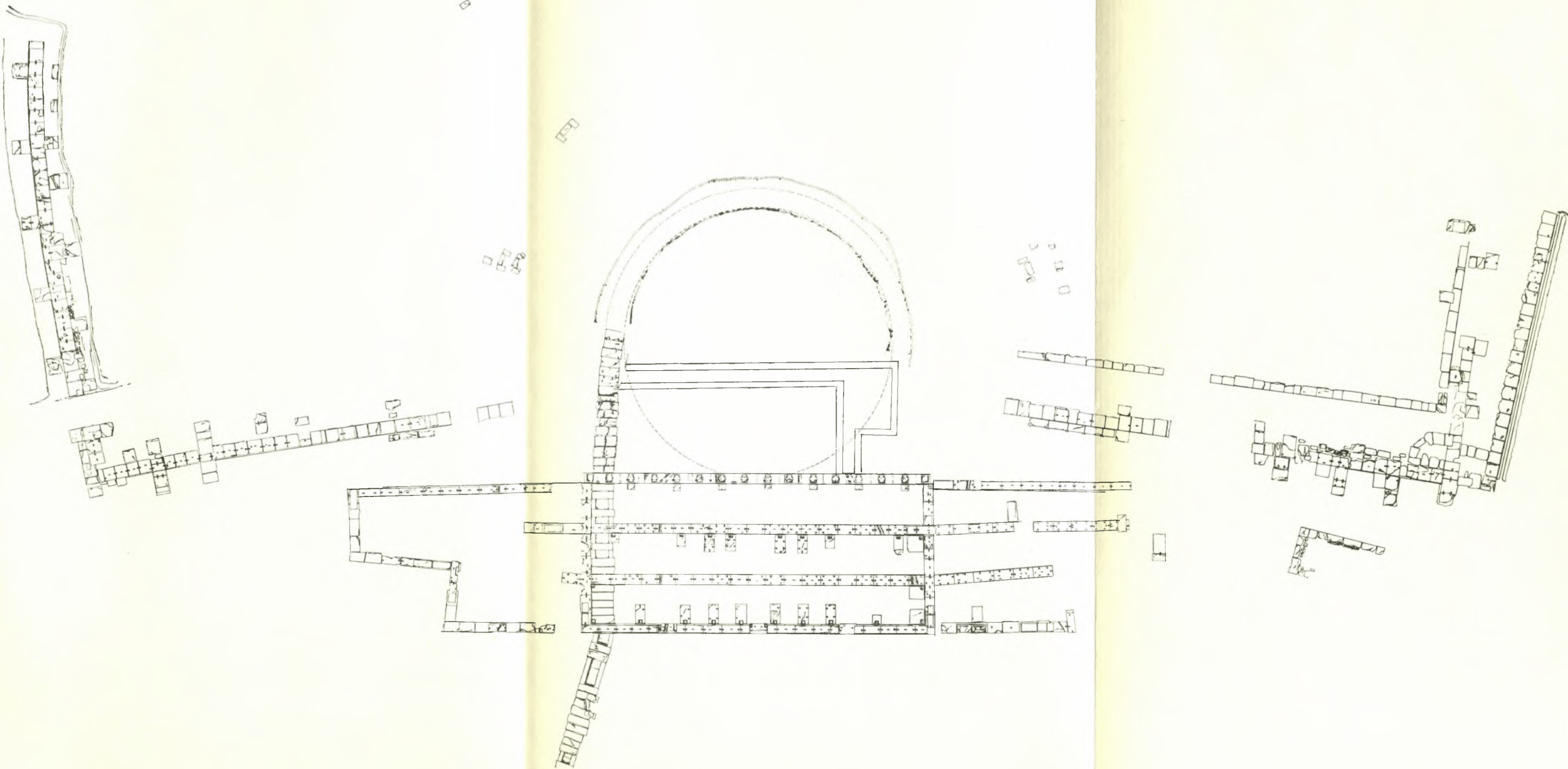
Ἡ ἔρευνα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιορίσθη εἰς τὴν περαιτέρω ἀποκάλυψιν τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου, ὡς καὶ τοῦ ἀγωγοῦ τῆς ὀρχήστρας (πίν. 111 καὶ 112α). Ἐξ ἄλλου ἐγένοντο μικραὶ τομαὶ εἰς τὸν πρὸ τοῦ προσκηνίου χώρον καὶ ἐσωτερικῶς τῆς σκηνῆς, ἐπίσης δὲ καὶ παρὰ τὰ ἀναλήμματα τῶν παρόδων καὶ τοῦ κοίλου, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως προσδιορισθῇ ἐπακριβέστερον ἡ ἐποχὴ τῆς κατασκευῆς ἐκάστης τῶν ἀνωτέρω οἰκοδομῶν.

Ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, διὰ τῆς διανοίξεως πέντε (5) τομῶν, προσδιορισθεῖσα θέσις τοῦ ἀγωγοῦ καὶ τῆς ὀρχήστρας (Ἔργον 1964, σ. 123 κ.ἐ.), ἡρευνήθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συστηματικώτερον διὰ τῆς διαπλατύνσεως τῶν ὡς ἄνω τομῶν καὶ τῆς διανοίξεως κατὰ διαστήματα ἐτέρων πέντε, καθ' ὅλον τὸ τόξον τοῦ ἀγωγοῦ (πίν. 111). Διὰ τῆς μελέτης τῶν στρωμάτων ἐκάστης τομῆς μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους προσδιωρίσθη τὸ τόξον τοῦ ἀγωγοῦ καὶ κατεδείχθη ὅτι τὰ ὕδατα ἀπωχετεύοντο εἰς τὸν παρακείμενον Πηνειὸν ποταμὸν μόνον διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ σκέλους αὐτοῦ, κειμένου κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς σκηνῆς καὶ διερχομένου κάτωθεν ταύτης, ἐνὼ τὸ δυτικὸν σκέλος τοῦ ἀγωγοῦ ἐπερατοῦτο πρὸ τῆς ΝΔ. γωνίας τῆς ρωμαϊκῆς δεξαμενῆς (πίν. 111α καὶ παρ. πίν. Α'). Ὁ ἀγωγὸς οὗτος τῆς ὀρχήστρας, συμφώνως πρὸς τὰ ἐκ τῶν βαθυτάτων στρωμάτων τῶν ὡς ἄνω τομῶν συγκεντρωθέντα εὐρήματα (ὀστρακα κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ νομίσματα), κατεχώσθη κατὰ τὴν ὑστέραν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν, ὅτε καὶ ἐγκατελείφθη τὸ θεάτρον. Κατὰ συνέπειαν ὁ ἀγωγὸς οὗτος τῶν ἐλληνικῶν χρόνων παρέμεινεν ἐν λειτουργίᾳ καὶ μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ πρὸ τοῦ προσκηνίου ρωμαϊκοῦ ἀγωγοῦ, ὁ ὅποιος, ὡς φαίνεται, κατεσκευάσθη ὅχι πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιότερου, ἐλληνικῶν χρόνων, ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τούτου, δηλ. πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἀποχέτευσιν τῶν ὑδάτων, τῶν προερχομένων τόσον ἐκ τῆς σκηνῆς καὶ τῶν παρασκηνίων, ὅσον καὶ τῶν παρόδων (Ἔργον 1961, σ. 181, εἰκ. 180-83 καὶ 1962, σ. 148 καὶ 150, εἰκ. 173, 176 καὶ 177). Τὸ ἀνατολικὸν σκέλος τοῦ ἀγωγοῦ

Εἰκ. 1. Κάτοψις τῆς σκηνῆς καὶ τῆς ὀρχήστρας τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος, ἐμφαίνουσα τὰς γενομένας τάφρους. Εἰς τὰς τάφρους L, 2, 3, καὶ I/65 σημειοῦνται τὰ ἀποκαλυφθέντα τμήματα τάφρων ἀρχαίων θεμελίων (;) ὡς καὶ ἀρχαῖαι ὀπαί.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	00077	Θ Ε Α Τ Ρ Ο Ν	Η Λ Ι Δ Ο Σ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	IT 01	ΜΑΤΩΝ	ΟΙΚΟΣ 65	ΚΑΙΝΑ 1-50	ΕΡΕΥΝΑ

Κάτοψις τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος.

ἀνεσκάφη καὶ εἰς τὸ ὅπισθεν τῆς σκηνῆς τμήμα αὐτοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν πολυάριθμα ὄστρακα κλασσικῶν καὶ ἐλληνιστικῶν χρόνων, ὧς καὶ θραύσματα εἰδωλίων (πίν. 112β,γ).

Τὸ κοῖλον ἀπεκαλύφθη κατὰ τὸ ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν αὐτοῦ ἤμισυ εἰς ἱκανὰ ἀντιστοίχως τμήματα, συνεχόμενα πρὸς τὰ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀποκαλυφθέντα (πίν. 111 καὶ 112α). Εἰς ἀνασκαφὴν τμήμα τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμίσεος, ἀπεκαλύφθησαν θεμέλια καὶ νέων λιθίνων «ἐδράνων», νοτίως τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εὐρεθέντων (πίν. 111β καὶ παρένθ. πίν. Α'. Βλ. καὶ Ἔργον 1964, σ. 122), εἰς ἐκεῖνο δὲ τοῦ δυτικοῦ ἔτερα πλησίον τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1963 εὐρεθέντων (Ἔργον 1963, σ. 118, εἰκ. 122). Τὰ θεμέλια ταῦτα διατεταγμένα ἐπὶ τοῦ πρηνοῦς τοῦ κοίλου εἰς ἐπαλλήλους σειρὰς τοῦ αὐτοῦ πάντοτε πλάτους φαίνεται ὅτι ἀνήκουν εἰς τὰς κλίμακας τῶν κερκίδων τοῦ κοίλου. Διὰ τῶν ἐν λόγῳ ἐργασιῶν εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ τὸ κοῖλον κατέστη δυνατὴ ἡ ἀποτύπωσις τοῦ θεάτρου (παρένθ. πίν. Α').

Ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκ τοῦ πρὸ τοῦ προσκηνίου τομῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς ἀρχαίων κατακεχωσμένων τάφρων (εἰκ. 1 καὶ πίν. 113 καὶ 114α) κλασσικῶν χρόνων, ὧς τὰ ἐντὸς αὐτῶν εὐρεθέντα ὄστρακα ἐπιτρέπουν νὰ εἰκάζωμεν. Δὲν εἶναι πρὸς τὸ παρὸν δυνατόν νὰ λεχθῇ, ἐὰν αἱ ἐν λόγῳ ἀρχαῖαι τάφροι ἀποτελοῦν ἐνδείξεις περὶ ὑπάρξεως ἀρχαιότερων τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου κατασκευῶν ἢ ἱκρωμάτων, ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι αὗται εὐρίσκονται εἰς συνάρτησιν πρὸς ταύτην. Ἡ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος προβλεπόμενη ὀλοκλήρωσις τῆς ἐρεῦνης τοῦ ἐν λόγῳ χώρου δυνατόν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ὀριστικὰ συμπεράσματα.

Ἐξ ἄλλου ἐκ τῶν γενομένων εἰς τὸν χώρον τῆς σκηνῆς, τοῦ προσκηνίου καὶ τῶν παρασκηνίων, ὧς καὶ τῶν ἀναλημμάτων ἐτέρων τομῶν, προῆλθον ὄστρακα μελαμβαφῇ ἢ μετ' ἐρυθρομόρφου ἢ λευκῆς καὶ ἐγχαράκτου διακοσμήσεως, ὧς καὶ ἀβαφῇ, κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ 4ου καὶ τοῦ τέλους τοῦ 5ου αἰ. π. Χ. (πίν. 114β). Τούτων ἡ προσεχὴς μελέτη ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν μελλοντικὴν ἐπέκτασιν τῶν γενομένων τομῶν θὰ συμβάλῃ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν φάσεων οἰκοδομῆς τῶν ἀνωτέρω τμημάτων τοῦ θεάτρου.

Ἐκ τῶν λοιπῶν εὐρημάτων ἄξια μνείας εἶναι : α) 85 νομίσματα, τὰ πλεῖστα χαλκᾶ καὶ ἐλάχιστα ἀργυρᾶ, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 4ου αἰ. π. Χ. μέχρι καὶ τῆς ὑστέρας ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Τὰ περισσότερα τούτων εἶναι ἡλιακά, τινὰ δὲ Κορίνθου, Σικυῶνος, Σικελίας καὶ Ἀχαΐας, β) ὀλίγα θραύσματα πηλίνων εἰδωλίων, πρῶιμων ἐλληνιστικῶν χρόνων, γ) πολυάριθμα χαλκᾶ «εἰσιτήρια» καὶ δ) ὀλίγα τεμάχια σιμῶν καὶ ἀκροκεράμων.

α. Ἀποψις τῆς ὀρχήστρας τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ κοίλου, ἐνθα ἐμφανῇ τὰ λείψανα λιθίνων βαθμίδων (;).

β. Ἀποψις ἐκ Δ. τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος μετὰ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ κοίλου, ἐφ' ᾧ τὰ ὑπολείμματα θεμελίων λιθίνων βαθμίδων (;).

α. Ἀποψις τῆς σκηνῆς, τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ κοίλου τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος.

β

γ

β - γ. Κεφαλὴ γυναικείων εἰδωλίων ἐκ τοῦ ἀγωγοῦ ὀπισθεν τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος.

α. Κάτωπις τομῆς ἀρ. 3 πρὸ τοῦ προσκηνίου τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλιδος, ἐφ' ἣς σαφῆ τὰ ἴχνη ἀρχαιοτέρων κατακεχωσμένων τάφρων.

β. Λεπτομέρεια τῆς ἄνω εἰκόνας.

α. Κάτοψις τομῆς ἀρ. 2 πρὸ τοῦ προσκηνίου τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος, ἐφ' ἣς σαφῆ τὰ ἴχνη ἀρχαιοτέρων κατακεχωσμένων τάφρων.

β. αβ τεμάχια ἐρυθρομόρφων κρατῆρων, ἐκ τῆς τάφρου παρὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν τῆς δυτικῆς παρόδου τοῦ θεάτρου τῆς Ἡλίδος.